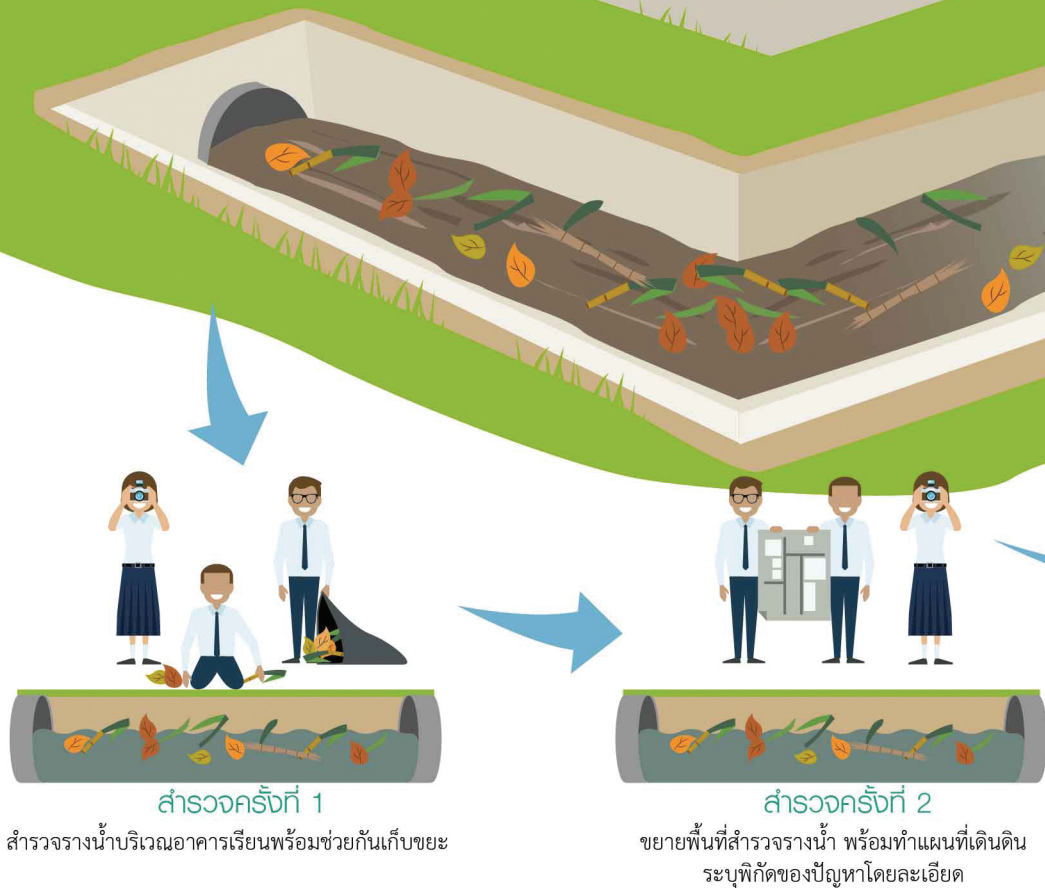

ประสบการณ์นอกห้องเรียน... เปลี่ยนชีวิต

โครงการสำรวจสถานการณ์ของระบบรางน้ำทิ้ง
ภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อสร้างแนวทาง
การจัดการระบบรางน้ำทิ้งเพื่อลดกลิ่น
โดยการมีส่วนร่วม

ผลจากการทำโครงการศึกษาและการจัดการระบบน้ำทิ้งภายในมหาวิทยาลัยศิลปากรปีที่ 1 ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงนโยบายให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในเรื่องการใช้น้ำมากยิ่งขึ้น แต่ปัญหาน้ำเสียค้างท่อและส่งกลิ่นเหม็นในระบบบรณน้ำทิ้งยังไม่ถูกคลี่คลาย การพึ่งพาบบการจัดการของมหาวิทยาลัยเพียงอย่างเดียวอาจไม่ใช่คำตอบ กลุ่มนักศึกษาจึงรวมตัวกันทำโครงการสำรวจสถานการณ์ของระบบบรณน้ำทิ้งภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อสร้างแนวทางการจัดการระบบบรณน้ำทิ้งเพื่อลดกลิ่นโดยการมีส่วนร่วม ด้วยการเชื่อมโยงผู้เกี่ยวข้องเรื่อง การใช้น้ำในมหาวิทยาลัยให้ลุกขึ้นมาใส่ใจปัญหาน้ำทิ้งร่วมกัน

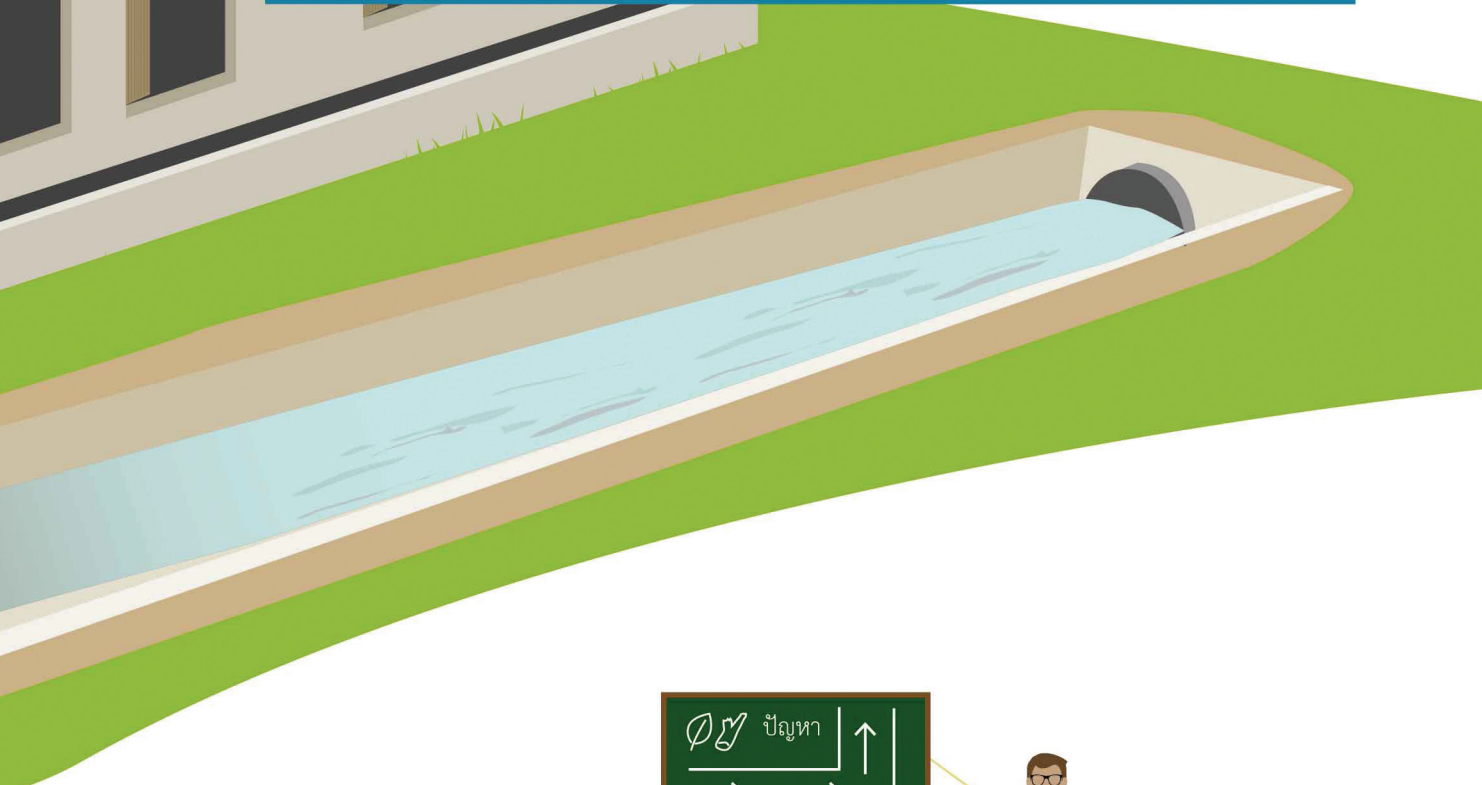
คุณค่าที่เกิดขึ้น

ต่อนักศึกษา

สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการไปปรับใช้ในการเรียน
ได้เกิดทักษะการคิดเชื่อมโยง กล้าพูด กล้าแสดงออก
มีผลการเรียนดีขึ้น และเข้าใจคำว่า “นักจัดการชุมชน”
มากขึ้น

ต่อมหาวิทยาลัย

ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากรางน้ำทิ้ง
ทุกคนในมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข
ปัญหาน้ำเสียจากรางน้ำทิ้ง

การแก้ปัญหารางน้ำอุดตัน

เวทีระดมความคิดเห็นหาแนวทางแก้ปัญหาน้ำ

โครงการนี้ทำให้เรามีความรับผิดชอบมากขึ้น และเข้าใจว่าการเรียนไม่ใช่การเรียนเพื่อจำ แต่เราเรียนเพื่อเข้าใจ เพื่อให้เกิดเชื่อมโยง สิ่งต่างๆ รอบตัวเข้าด้วยกัน ซึ่งข้อสอบ ส่วนใหญ่จะเป็นข้อสอบเชิงคิดวิเคราะห์และ เชื่อมโยง ผลที่ได้จากโครงการนี้ติดตัวมาคือ การคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง จึงทำให้เรากำ ข้อสอบได้ดีขึ้น จากแต่ก่อนแทบจะไม่คิด เลยด้วยซ้ำ แต่โครงการนี้ทำให้เราหยุดคิด ก่อนจะเขียนคำตอบออกไป

เพราะเห็นตัวอย่างจากรุ่นพี่ที่ทำโครงการเมื่อปี ที่ผ่านมามีว่า “การเรียนรู้จากการลงมือทำ คือการเรียนรู้ที่ดีที่สุด” เมื่อได้รับโอกาสในปีนี้ ทีมงานที่ ประกอบด้วย เติ้ล-ศรีสุรางค์ พงษ์ดำ เจ-สิเหมือนฝัน เพ็ชรทอง โฟม-สุภเกียรติ อยู่สำราญ ต่าย-ประดิษฐา แก้วเลิศ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต สารสนเทศเพชรบุรี จึงไม่รีรอ รวมตัวกันทำโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาในมหาวิทยาลัย ที่ศูนย์ประสานงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมมือกับสำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิ สยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สร้างห้องเรียนทางสังคมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ เรียนรู้วิชาการและวิชาชีพผ่านทำโครงการ

“โอกาส” พัฒนาคน พัฒนาสังคม

“คนอื่นเขาอาจจะเห็นปัญหาเหมือนเรา แต่ที่เขาไม่กล้าลุกขึ้นมาจัดการกับปัญหา อาจเป็นเพราะไม่ได้รับโอกาส ไม่มีพื้นที่ให้เขาได้ลุกขึ้นมาแก้ปัญหาเหมือนเรา แต่เพราะเรา ได้รู้จักโครงการนี้ทำให้เรามีพื้นที่ มีโอกาสมากกว่าคนอื่น และพวกเราเลือกที่จะไม่ปล่อยให้ โอกาสนี้ไป อาสาเข้ามาแก้ปัญหาเรื่องนี้ในมหาวิทยาลัย” คือคำบอกเล่าของทีมงานที่เห็น โอกาสเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาของมหาวิทยาลัย

เมื่อย้อนถามถึงจุดเริ่มต้นที่ทำให้พวกเขามาถึงวันนี้ได้ ทีมงานบอกว่า เพราะมีโอกาส เข้าไปช่วยงานที่ **เอิร์ธ-วิกรม นันทวิโรจน์ศิริ** รุ่นพี่ปีที่แล้วในมหกรรมพลังเด็กและเยาวชน ภาคตะวันตกเมื่อปีที่ผ่านมา เห็นเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและส่วนรวม จึงถามที่เอิร์ธถึงที่มาที่ไปของโครงการและวิธีการทำงาน

“เห็นกระบวนการระดมความคิด การนำกระบวนการของพี่เลี้ยงก็รู้สึกสนใจ ยิ่งเห็นน้อง ๆ ที่เด็กกว่าเราทำโครงการเพื่อบ้านเกิด ยิ่งรู้สึกอยากทำ” เติ้ล บอก

ขณะที่โหม เสริมต่อว่า เห็นน้องหลาย ๆ โครงการคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนตนเอง เราก็อยู่ในชุมชนเหมือนกัน แต่ชุมชนของเราเป็นมหาวิทยาลัย เลยอยากเข้าร่วม โครงการเพื่อจะได้นำวิถีดิจิทัล วิถีทำงานไปแก้ไขปัญหามหาวิทยาลัยบ้าง เมื่อต่างคน ต่างมีเป้าหมายเดียวกัน สิ่งที่ต้องคิดต่อคือแล้วจะทำโครงการเกี่ยวกับอะไรดี...

“พี่เลี้ยงโครงการชวนคิดถึงที่มาของน้ำเสียว่า จริง ๆ แล้วน้ำเสียมีสาเหตุ มาจากไหน ทำให้เราได้ว่า น้ำเสียมาจากพวกเราเอง ทำให้เราคิดว่า พวกเราจะทำอะไรที่ยั่งยืนมากกว่าการโยนอิเอ็มบอลลงรางน้ำ ที่เป็น การแก้ปัญหาคู่ปลายเหตุ ทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาคู่ต้นเหตุได้”

ตั้งต้นสานต่อ...หญาสาน GEN 2

แม้จะเห็นประโยชน์ว่าการทำโครงการดีต่อตนเองและมหาวิทยาลัย แต่เพราะไม่เคย ทำโครงการมาก่อน อาการไปไม่เป็นก็เกิดขึ้น จนอาจารย์ **อ้อ-ฐิติมา เวชพงศ์** แนะนำให้ลอง เดินสำรวจรอบ ๆ มหาวิทยาลัยดูว่ามีปัญหาอะไรบ้างที่เราพอจะแก้ไขได้ ระหว่างเดินสำรวจ ได้กลิ่นน้ำเสีย ก็เกิดคำถามว่า น้ำเสียพวกนี้มาจากไหน ทำไมถึงส่งกลิ่นเหม็นรุนแรงขนาดนี้ และนี่คือจุดเริ่มต้นของการทำโครงการสำรวจสถานการณ์ของระบบรางน้ำทั้งภายใน มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อสร้างแนวทางการจัดการระบบรางน้ำทิ้งเพื่อลดกลิ่น โดยการมีส่วนร่วม โดยมีอาจารย์อ้อเป็นที่ปรึกษา

แต่กว่าจะมาถึงจุดนี้ได้ก็มีหลงทางกันบ้าง “หลังจากที่ได้ข้อสรุปว่าจะทำเกี่ยวกับการแก้ปัญหาน้ำเสีย พวกเราก็ช่วยกันหาข้อมูลทั้งจากที่เอิร์ธที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับราง น้ำเสียไว้บ้างแล้ว และลงพื้นที่พูดคุยกับบุคลากรที่ดูแลเรื่องรางน้ำทิ้ง หลังจากได้ข้อมูล

มาคร่าว ๆ แล้ว ก็มาเขียนแผนในกิจกรรมนับ 2 ยั่วให้คิด ยุให้ทำ ตอนแรกคิดจะทำอีเอ็มบอล บำบัดน้ำเสีย แต่พี่เลี้ยงโครงการชวนคิดถึงที่มาของน้ำเสียว่า จริง ๆ แล้วน้ำเสียมีสาเหตุมาจากไหน พอนึกก็รู้ว่า น้ำเสียมาจากพวกเราเอง จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้เราคิดว่า พวกเราจะทำอะไรที่ยั่งยืนมากกว่าการโยนอีเอ็มบอลลงรางน้ำ ที่เป็นการแก้ปัญหาแค่ ปลายเหตุ ทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาที่ต้นเหตุได้ จนเป็นที่มาของโครงการนี้” เต็กกล่าว

เมื่อได้เป้าหมายแล้วว่า ต้องการแก้ปัญหารางน้ำทิ้งของมหาวิทยาลัย ก็มีเรื่องท้าทาย มาให้คิดต่อว่า ทำอย่างไรคนในมหาวิทยาลัยจึงตระหนักและเข้าใจในสิ่งที่พวกเขาทำ และรู้เหตุของการเกิดน้ำเสีย ระดมความคิดจนได้ข้อสรุปว่า จะจัดกิจกรรมสำรวจเส้นทาง รางน้ำเสีย โดยกลุ่มมีเป้าหมายคือ นักศึกษา บุคลากร และบุคคลที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัย ให้มาร่วมกันเดินสำรวจว่าระบบรางน้ำมีอะไรบ้าง และน้ำเสียเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยเดินสำรวจรางน้ำทิ้ง 2 ครั้ง และจัดเวทีระดมความคิดเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการจัดการ รางน้ำทิ้งของมหาวิทยาลัยอีก 1 ครั้ง

เมื่อกิจกรรมที่คิดทำลงตัว ทีมงานเดินหน้าประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักศึกษาทุกชั้นปี จำนวน 50 คน ผ่านเฟซบุ๊ก และสื่อประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย แต่ระหว่างรออาสาสมัคร ทีมงานก็เตรียมแบ่งบทบาทหน้าที่และรูปแบบของการทำกิจกรรม มีทัวร์ทำหน้าที่ ละลายพฤติกรรมผู้เข้าร่วมโครงการ ส่วนเต็กและโพนทำหน้าที่เก็บข้อมูลตอนลงพื้นที่และ ดูภาพรวม เจชอนผู้เข้าร่วมกิจกรรมคิดและคุยเรื่องการใช้น้ำ

เมื่อถึงวันจริง อาสาสมัคร 150 คนพร้อมเข้าร่วมกิจกรรม แต่เพราะจำนวนผู้เข้าร่วม เกินเป้าไปมาก ทีมงานจึงต้องปรับแผนใหม่ให้รองรับกับจำนวนคนที่เพิ่มขึ้น แม้จะลำบาก

ป็นต้นต้น ทีมงานก็สามารถรับมือได้จนกิจกรรมครั้งแรกผ่านไปด้วยดี

“จากเดิมที่คิดจะทำกิจกรรมเช็กอินก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการแบ่งกลุ่ม ทัวร์ที่รับผิดชอบ สันทนาการจึงปรับแผนเป็นการละลายพฤติกรรมแทน หลังจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มลงพื้นที่สำรวจ รังน้ำรอบมหาวิทยาลัย โดยแฉงใจത്യคือ ให้ดูว่าในรังน้ำมีอะไรบ้าง เช่น ชยะ เศษใบไม้ จากนั้นให้เหล่าอาสาสมัครช่วยกันเก็บชยะจากข้างๆ รังน้ำขึ้นมาด้วย เป็นอุบายให้ช่วย ทำความสะอาดมหาวิทยาลัยไปในตัว” เจ อธิบาย

เมื่อใจത്യพร้อมทีมงานพร้อม แฉงเดินสำรวจรังน้ำรอบมหาวิทยาลัย 3 สายที่อิงจาก เส้นทางหลักของรังน้ำทั้งรอบมหาวิทยาลัย เส้นทางแรกคือ อาคารเรียนรวม 1 ไปถึงอาคาร คณะบริหาร มีเต็ดและโฝมเป็นคนพาเดินสำรวจ เส้นทางที่ 2 จากคณะบริหารถึงอาคาร เรียนรวม 2 ต่ายและทัวร์เป็นคนรับผิดชอบ และเส้นทางที่ 3 จากอาคารวิทยบริการไปจนถึง ตึกโบราณคดี เส้นทางนี้เจเป็นคนพาเดินสำรวจ เวลา 16.00-18.00 น. บริเวณรังน้ำทั้งรอบ มหาวิทยาลัยจึงเต็มไปด้วยเหล่าอาสาสมัคร

เต็ด บอกว่า หลังลงพื้นที่เพื่อสำรวจรังน้ำทั้งแต่ละเส้นแล้ว ให้แต่ละสายนำข้อมูล กลับมาเขียนลงในฟลิปชาร์ต ทั้งสิ่งที่พบเห็นระหว่างลงพื้นที่ ความรู้สึกที่ได้รับ และข้อเสนอแนะ ที่อยากให้มีในครั้งต่อไป โดยข้อมูลส่วนใหญ่ที่พบคือ เศษใบไม้ และกิ่งไม้ร่วงอยู่ในรังน้ำทั้ง เป็นจำนวนมากทำให้เกิดการทับถมของใบไม้ที่นำมาซึ่งกลิ่นไม่พึงประสงค์ ส่วนข้อเสนอแนะ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า อยากได้ข้อมูลเกี่ยวกับรังน้ำทั้งให้มากกว่านี้ ซึ่งทีมงานก็ยอมรับว่า เป็นจุดอ่อนของทีมที่มีข้อมูลที่ไม่มากพอ ทำให้ทีมงานเห็นข้อบกพร่อง ของตนเอง และรีบแก้ไขเร่งสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับรังน้ำอย่างจริงจัง

สืบ ค้น กำ

เมื่อเห็นจุดอ่อนของตัวเองคือ ข้อมูล ทั้งหมดตัดสินใจนำเรื่องนี้ไปหารือกับอาจารย์อ้อ และได้รับคำแนะนำให้เข้าไปพูดคุยกับบุคลากรที่ทำงานด้านการจัดการน้ำ คือพีจีต- ชลกร ศัพทะเสรี หัวหน้างานสวนสนามและภูมิทัศน์ ที่มีความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับระบบ การจัดการน้ำทั้งในมหาวิทยาลัย และนำข้อมูลของพีเอิร์ธมาศึกษาเพิ่มเติม จนได้ข้อมูล ครบถ้วน

“ตอนแรกพวกเราไม่รู้เลยว่าบ่อพักน้ำเหล่านี้ใช้ทำอะไร รู้แค่ว่าเป็นบ่อน้ำ ไม่รู้ ประโยชน์ของมัน แต่หลังจากที่เราเริ่มศึกษาข้อมูลทำให้เราเห็นประโยชน์ของมันมากขึ้น เวลาใครถามเรื่องของรังน้ำทั้งตอนนี้เราสามารถตอบได้หมด” ทัวร์ เล่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากที่เขาเริ่มเห็นความสำคัญของระบบรังน้ำทั้ง

1 เดือนผ่านไป ด้วยภาระการสอบ ทีมงานจึงต้องเว้นว่างการทำโครงการระยะหนึ่ง แม้จะไม่ได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ทีมงานยังคงพูดคุยและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน อยู่เสมอ จนการสอบผ่านพ้นไป กิจกรรมครั้งที่ 2 ก็เกิดขึ้น แต่ครั้งนี้ทีมงานอยากได้ อาสาสมัครที่สนใจทำกิจกรรมจริง ๆ จึงประชาสัมพันธ์ผ่านเฟซบุ๊กอย่างเดียว ตั้งเป้าไว้ที่

30 คน แต่มีคนสนใจเพียงแค่ 16 คน การลงพื้นที่สำรวจครั้งที่ 2 จึงเน้นไปที่การพาอาสาสมัครเดินสำรวจรางน้ำทั้งบริเวณหอพักนักศึกษาตั้งแต่หอ 3 ไปจนถึงหอพัก 6 และผ่านโรงอาหารหอ 2 ที่เป็นรางน้ำทิ้งโดยตรง ส่วนรูปแบบการลงพื้นที่สำรวจยังคงเดิมคือ คู่มือที่อยู่รอบ ๆ รางน้ำ และในรางน้ำ

เพราะเรียนสาขาการจัดการชุมชน ทีมงานจึงเลือกใช้แผนที่เดินดินเป็นเครื่องมือในการสำรวจรางน้ำทิ้งในครั้งนี้ด้วย เพื่อช่วยให้ทุกคนเห็นภาพรวมของการสำรวจว่าพบเจออะไร ตรงไหน อย่างไร และระหว่างเดินสำรวจอาสาสมัครบางส่วนถามถึงที่มาของปัญหาน้ำเสียว่ามาจากไหน อย่างไร ทีมงานใช้โอกาสนี้ชวนเหล่าอาสาสมัครคิดต่อว่า แท้ที่จริงแล้วปัญหาน้ำเสียเกิดจากอะไร มหาวิทยาลัยหรือนักศึกษากันแน่ที่เป็นคนทำให้เกิดปัญหานี้ พอทีมงานกระตุกคิดด้วยคำถามเช่นนี้ ทำให้หลายคนเริ่มเข้าใจที่มาของปัญหาน้ำเสียในรางน้ำทิ้งมากขึ้น และบางคนก็บอกว่า จากเดิมก็แค่เห็นแต่ไม่ได้สนใจว่ารางน้ำทิ้งคืออะไร แต่วันนี้เขารู้จักระบบรางน้ำทิ้งมากขึ้น ซึ่งถือว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

และเพื่อให้การทำโครงการต่อเนื่อง หลังจบกิจกรรมครั้งที่ 2 ไม่นาน ทีมงานจัดเวทีค้นหาแนวทางการจัดการรางน้ำทิ้ง โดยกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เข้าร่วมในครั้งนี้เป็นทั้งนักศึกษา บุคลากร และพ่อค้าแม่ค้าในโรงอาหาร จำนวน 30 คน ทีมงานบอกว่า คาดหวังกับกิจกรรมครั้งนี้มาก แต่สุดท้ายมีผู้สนใจเข้าร่วมเพียง 14 คน เป็นนักศึกษา 10 คน แม่ค้า 3 คน และบุคลากร 1 คน ถึงแม้จำนวนคนจะไม่ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ก็ไม่สามารถทำลายความตั้งใจของพวกเขาได้

“ยอมรับว่าใจแป้วเหมือนกัน ที่เห็นเข้าร่วมน้อย เพราะวางแผนรองรับคนไว้เยอะมาก ตั้งแต่หน้าประตูห้องที่ออกแบบให้คนมาถ่ายรูปกับบอร์ดที่เราจัด มีการทำวิดีโอประมวลกิจกรรมการลงพื้นที่ที่ผ่านมา เมื่อผู้เข้าร่วมไม่ถึงเป้าจึงปรับแผนกันนิดหน่อย แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คละกันทั้งนักศึกษา บุคลากร และแม่ค้า โดยมีทีมญาติานเข้ามาร่วมกลุ่มด้วย” ทวีร์ เล่ารายละเอียด

เต็ม เล่าว่า กระบวนการค้นหาแนวทางในการจัดการระบบรางน้ำทิ้งทำผ่านฟลิปชาร์ต จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิดทั้งหมดมาจัดกลุ่มออกเป็น

“สิ่งที่เปลี่ยนไปคือเรื่ององวิธิตคิด จากเดิมที่ไม่เคยคิดทำงานเพื่อส่วนรวม คิดแต่ทำงานให้เสร็จเท่านั้น แต่โครงการนี้ทำให้เข้าใจว่า การทำงานไม่จำเป็นต้องมองที่เป้าหมายอย่างเดียว แต่ระหว่างทางคือประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่ายิ่ง นอกจากนี้เรายังได้นำความรู้ที่ได้จากการทำโครงการไปปรับใช้ในการเรียนด้วย”

3 ประเด็น คือ 1.การใช้ น้ำ โดยผู้เข้าร่วมเสนอว่า การใช้ น้ำอย่างประหยัดน่าจะเป็นแนวทางในการจัดการระบบ รางน้ำทิ้งได้ดีที่สุด 2.การทิ้งขยะให้ถูกที่เพื่อป้องกันไม่ให้ เศษขยะลอยลงไปในรางน้ำทิ้งที่นำมาซึ่งปัญหาน้ำเสีย และ 3.การมีส่วนร่วมของนักศึกษาและบุคลากรในการ ดูแล และทำความสะอาดรางน้ำทิ้ง หลังจากได้ข้อสรุปใน แนวทางการจัดการระบบรางน้ำทิ้งครบทั้ง 3 ประเด็นแล้ว ทีมงานจัดการคืนข้อมูลให้มหาวิทยาลัย โดยจัดทำ เป็นเอกสารสรุปกิจกรรมการทำโครงการยื่นต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดาวลอย กาญจนมณีเสถียร รองอธิการบดีของวิทยาเขตเพชรบุรี

ปัญหาถูกแก้...คนถูกเปลี่ยน

หลังจากยื่นเอกสารคืนข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการ จัดการระบบรางน้ำทิ้งให้กับมหาวิทยาลัยได้ไม่นาน ทางมหาวิทยาลัยได้ส่งเจ้าหน้าที่มาลอกท่อระบายน้ำที่ อยู่รอบมหาวิทยาลัย จากเดิมที่เคยมีการลอกน้ำทิ้ง เทอมละครั้ง ก็เปลี่ยนเป็นเดือนละ 2 ครั้ง รางน้ำทิ้งที่ เคยมีเศษกิ่งไม้และขยะทับถมอยู่ในรางน้ำ จนกลายเป็น ที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ อีกทั้งยังส่งกลิ่นเหม็นรบกวน แต่ปัจจุบันรางน้ำทิ้งรอบมหาวิทยาลัยปราศจากกิ่งไม้ และเศษขยะ กลิ่นเหม็นที่เคยส่งกลิ่นคุกคามเวลาเรียนก็ ลดน้อยลงตามไปด้วย

ไม่เพียงแค่อรไ้มหาวิทยาลัยเข้ามาแก้ปัญหาอย่างเดียว แต่ทีมงานมองว่า มหาวิทยาลัยก็คือชุมชน เราเป็นคนในชุมชนก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหานี้ด้วยเช่นกัน จึงใช้เวลาหลังเลิกเรียนในรายวิชาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหา และแนวทางในการจัดการระบบรางน้ำทั้งผ่านวิดีโอ และรูปภาพของบ่อน้ำที่แห่งสนิทเพื่อให้เห็นสถานการณ์ของวิกฤติน้ำในมหาวิทยาลัย ที่ทุกคนต้องลุกขึ้นมาช่วยกันประหยัดน้ำ ผลจากการให้ข้อมูลในครั้งนั้น ทำให้เพื่อนบางกลุ่มเกิดการตั้งคำถามกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นผลตอบรับที่ดีของการทำโครงการ

ไม่ใช่แค่เพียงมหาวิทยาลัยที่เปลี่ยนแปลง ทีมงานก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน

“แต่ก่อนตอนอยู่หอใน เราใช้น้ำฟรี จึงมักไม่ค่อยเห็นค่าของน้ำมากเท่าไร บางครั้งก็เปิดน้ำทิ้งไว้แล้วไปเล่นเกม โดยไม่สนใจว่าสิ่งที่เราทำจะส่งผลกระทบต่อใครบ้าง โครงการนี้ทำให้เราเห็นที่มาของน้ำที่เราใช้ ทำให้เราเห็นคุณค่าของน้ำมากขึ้น ถึงตอนนี้เราจะย้ายมาอยู่หอข้างนอกแล้วแต่พฤติกรรมการประหยัดน้ำของเราถูกฝังติดตัวไปแล้ว” ทวีร์บอกเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงของตัวเองที่เปลี่ยนวิธีคิดและเห็นความสำคัญของน้ำมากขึ้นแล้ว ยังทำให้เขาเห็นความสำคัญของการใช้เครื่องมือในการลงพื้นที่มากขึ้น

“แม้จะเรียนการจัดการชุมชนอยู่แล้ว แต่ก็ยังไม่เข้าใจว่าเครื่องมือสำคัญกับการลงพื้นที่อย่างไร เช่น แต่ก่อนไม่เห็นความสำคัญว่าไทม์ไลน์มีประโยชน์อย่างไร แต่โครงการนี้ทำให้เขารู้ว่าเครื่องมือไทม์ไลน์สามารถนำพาเขาและคนในพื้นที่ย้อนกลับไปค้นหาที่มาที่ไปของชุมชนได้ ยิ่งเมื่อมีโอกาสนำความรู้เรื่องการไทม์ไลน์ไปนำเสนอให้กับหน่วยงานที่ทำงานใช้เป็นเครื่องมือลงพื้นที่เก็บข้อมูล จึงยังภูมิใจที่ได้มีโอกาสขยายผลความรู้”

ส่วนเต็ล บอกว่า โครงการนี้ทำให้เธอคิดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดเชื่อมโยงได้ว่า ถ้าทำแบบนี้แล้วผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ที่เป็นแบบนี้เพราะที่เลี้ยงโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ คอยกระตุ้นให้คิดอยู่ตลอดเวลา ชวนให้เธอมองอย่างเป็นระบบ สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนหลังจากเข้าร่วมโครงการน่าจะเป็นเรื่องของการเรียนที่ดีขึ้นมาก

“เพราะเรามีความรับผิดชอบมากขึ้นและเข้าใจว่าการเรียนไม่ใช่การเรียนเพื่อจำ แต่เราเรียนเพื่อเข้าใจ เพื่อให้คิดเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ รอบตัวเข้าด้วยกัน ซึ่งข้อสอบส่วนใหญ่ที่เราทำจะเป็นข้อสอบเชิงคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยง ผลที่ได้จากโครงการนี้ติดตัวมาคือ การคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง จึงทำให้เราทำข้อสอบได้ดีขึ้น จากแต่ก่อนแทบจะไม่คิดเลยด้วยซ้ำ แต่โครงการนี้ทำให้เราหยุดที่จะคิดก่อนจะเขียนคำตอบออกไป” เต็ลเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงของเธอในการทำข้อสอบให้ฟัง

ในขณะที่โฟม บอกว่า เดิมเขาไม่เคยสนใจสิ่งรอบตัวเลย แต่โครงการนี้ทำให้เขาเห็นว่าตัวเองก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาได้ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงสำหรับเขา คือ ทักษะการพูด ที่แต่ก่อนไม่ค่อยพูดกับใคร การเข้าร่วมกิจกรรมนับ 1-5 ทำให้เขาก้าวผ่านความกลัว และกล้าที่จะพูดมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะรูปแบบกิจกรรมที่มักจะคลงกลุ่มกัน บ่อยครั้งที่เขาได้อยู่กับกลุ่มน้อยๆ ที่ไม่ค่อยกล้าพูดเหมือนกัน แต่เพราะเป็น

ที่ใหญ่เขาจึงต้องอาสาพูดแทนน้องๆ เมื่อเป็นแบบนี้บ่อยๆ จึงกล้าพูดไปโดยปริยาย ซึ่งเขาสามารถนำไปปรับใช้ในรายวิชาที่เกี่ยวกับการพูดในที่สาธารณะได้อีกด้วย

ส่วนเจ มองว่าสิ่งที่เปลี่ยนไปคือเรื่องของวิธีคิด จากเดิมที่ไม่เคยคิดทำงานเพื่อส่วนรวม คิดแต่ทำงานให้เสร็จเท่านั้น แต่โครงการนี้ทำให้เธอคิดได้ว่า การทำงานไม่จำเป็นต้องมองที่เป้าหมายอย่างเดียว แต่ระหว่างทางคือประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่ายิ่ง แม้สิ่งที่ทำจะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้เธอยังบอกว่า ได้นำความรู้ที่ได้จากการทำโครงการไปปรับใช้ในการเรียนจนส่งผลให้เกรดดีขึ้นด้วย

“เพราะเราใช้ความเข้าใจมากขึ้น เวลาที่อ่านหนังสือแต่ก่อนจะใช้แต่การจำ จำว่าตรงนี้หน้านี้จะออกข้อสอบ แต่หลังจากที่เข้าร่วมโครงการทำให้เราเรียนรู้ว่า เราต้องใช้ความเข้าใจมากกว่าใช้ความจำ ทำให้เราทำข้อสอบได้”

โอกาสของการฝึกฝน

อาจารย์อ้อ-ดร.ฐิติมา เวชพงศ์ ที่ปรึกษาโครงการ บอกว่า โครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ สอดคล้องกับรายวิชาที่ต้องลงชุมชน เป็นการฝึกประสบการณ์จริงนอกห้องเรียน การได้พบเจอผู้คน ที่หลากหลายตา การเติมเต็มความรู้จากพี่เลี้ยงโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ และการเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเยาวชนเครือข่ายภาคตะวันตก ล้วนหนุนเสริมประสบการณ์ทั้งทักษะการฟัง การพูด และการคิดเชิงระบบของนักศึกษาที่สามารถนำกลับมาปรับใช้กับการเรียนได้เป็นอย่างดี

“การเปิดโอกาสให้นักศึกษาเริ่มจากเห็นปัญหา ลงมือทำ ทำเสร็จแล้วมาทบทวนว่าดีหรือไม่ดี แล้วนำกลับมาแก้ไข และลงมือทำใหม่อีกครั้ง ขั้นตอนเหล่านี้เป็นการฝึกที่เพิ่มขึ้น

จากในห้องเรียน เพราะการฝึกในห้องเรียนอาจจะยังไม่เพียงพอ แต่โครงการนี้ทำให้เขาได้ฝึกจากของจริง นักศึกษาจึงพัฒนาการดีขึ้น”

อาจารย์อ้อ บอกต่อว่า เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่เรียนเก่ง เรียบร้อย แต่มีใจอยากทำอะไรเพื่อคนอื่น เมื่อได้เข้ามาทำโครงการสิ่งที่เปลี่ยนอย่างแรกคือ กล้าที่นำเสนอสิ่งที่ตัวเองคิด และกล้าที่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เมื่อเปิดความกล้าแล้วความกลัวในตัวก็หมด ที่เห็นชัดเลยคือเจ๊กบเติ้ล ที่มีของเยอะ พอเขาได้ถูกฝึกประสบการณ์เหล่านี้เลยเติมเต็มความมั่นใจให้เขามากขึ้น ความกลัวลดลง กล้าพูด กล้านำเสนอให้ห้องเรียน ส่วนตัวก็ ก็สามารถเชื่อมโยงกระบวนการทำโครงการและความรู้จากชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี ยิ่งเขาได้ไป ฝึกงาน การได้เห็นของจริง ยิ่งทำให้เขาต่อยอดพัฒนางานได้ไม่ยาก

ขณะที่โหม ปกติเป็นเด็กหลังห้องแต่หลังจากทำโครงการเขาขยับตัวมาอยู่หน้าห้อง คอยช่วยเหลือและเกื้อหนุนเพื่อน ๆ ตายเองด้วยบทบาทที่เป็นผู้นำห้องอยู่แล้ว และอาจารย์ส่วนใหญ่วิวใจ จึงมีกิจกรรมให้รับผิดชอบเยอะ ส่วนโครงการนี้มาเติมเต็มประสบการณ์ให้เขามากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องข้อมูล

อาจารย์อ้อ ย้ำว่า โครงการนี้ช่วยเติมเต็มคำว่านักจัดการชุมชนให้สอดคล้องกับทฤษฎี ที่ทำให้นักศึกษาเข้าใจคำว่า “นักจัดการชุมชน” ที่ไม่ได้มีหน้าที่ไปจัดการใครในชุมชน แต่มีหน้าที่เกื้อหนุนให้ชุมชนมีโอกาสพัฒนาด้วยเครื่องมือพัฒนาชุมชนที่มีพวกเขา มีอยู่

และนี่คือบทพิสูจน์ของคำกล่าวที่ว่า “การเรียนรู้จากการลงมือทำ คือการเรียนรู้ที่ดีที่สุด” เพราะไม่เพียงแต่เกรดจะดีขึ้นเท่านั้น แต่ทักษะชีวิตจากการทำโครงการที่สอนให้คิดเป็น ทำเป็น คือสิ่งที่ตอกย้ำว่าการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องเรียนเสมอไป การเปิดโอกาสให้ตัวเองได้เรียนรู้และลองทำสิ่งใหม่ๆ คือประสบการณ์ที่มีค่ายิ่ง ที่จะช่วยสร้างคนให้เป็นคนคุณภาพที่มีทั้งวิชาความรู้และวิชาชีวิตซึ่งเป็นที่ต้องการต้องการสังคม

โครงการสำรวจสถานการณ์ของระบบรางน้ำทิ้งภายใน
มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อสร้างแนวทางการจัดการ
ระบบรางน้ำทิ้งเพื่อลดกลิ่นโดยการมีส่วนร่วม

ที่ปรึกษาโครงการ

ดร.ฐิติมา เวชพงศ์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

ทีมทำงาน

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

ประดิษฐา แก้วเลิศ ศรีสุรางค์ พงษ์ดำ

สิเหมือนฝัน เพ็ชรทอง สุกเกียรติ อยู่สำราญ

วิรัชพร ชำนาญไพร